

Kinder Torah

ט"ב

Derech Eretz – Kiddush Hashem

“Abbā, I am enjoying reading the story of how Eliezer, the servant of Avraham, found Rivka as a wife for Yitzchak in this week's parasha. I have a question, however.”

“Yes, Chaim.”

“The Torah relates the story at length with all of its details. Then, after Eliezer enters the home of Besuel and Lavan, he recounts the entire story to them. The Torah actually repeats the story twice! Altogether 67 verses from the beginning of chapter 24 to the end. Why does the Torah dedicate so many words to this story?”

“That is a very thoughtful

question, Chaim. Rashi

(24:42) answers your

question by citing the

Medrash (Bereshis

Rabba 60:8). The

conversations of

the servants of our

holy forefathers is

more pleasing than

the Torah of their

sons. The parasha

of Eliezer (the

conversation of a

servant) is two and

three pages long – it

is recorded and repeated.

On the other hand,

the laws of insects are

part of the mitzvos of

the Torah. The law that

their blood does not

mitamei (defile the pure)

is only learned from an

extra letter in a verse.”

“How do we understand

this puzzling phenomenon,

Abba?”

“Rav Volbe zt”l has an

explanation that is so

startling that it changed

my whole way of

thinking.”

“Please share it with me,

Abba.”

“With pleasure, Chaim.”

“Eliezer's actions and

words are an example

of exemplary *derech*

eretzt (conduct befitting

of one who fears and

serves Hashem). The

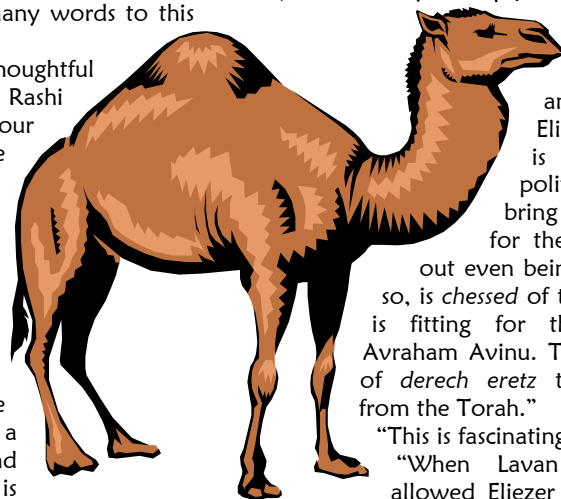
commentary of Rav

Ovadia MiBartenura on

the Mishnah (Kiddushin

1:9) defines *derech*

eretzt as being pleasant

interactions is not just a good idea. It is a Torah obligation, with 22 chapters of halachos!”

“Can you give me an example of some of these halachos, Abba?”

“Yes, Chaim. Let us look into the story of Eliezer and Rivka. Their *derech eretz* is based upon *emunah* (faith) in the Almighty. When Eliezer arrived in Aram Naharayim, after settling down his camels, he saw Rivka at the well, filling up her vessel with water. He asked her for a little sip of water. She gave Eliezer a drink, and without him even asking, she drew enough water for the ten camels (several gallons). This was a *chiddush* (revolutionary concept) in *chesed* (acts of kindness).

To fulfill the request and bring Eliezer his water is normal politeness. To bring enough water for the camels without even being asked to do so, is *chesed* of the caliber that is fitting for the family of Avraham Avinu. This is the type of *derech eretz* that we learn from the Torah.”

“This is fascinating, Abba.”

“When Lavan and Besuel allowed Eliezer to take Rivka as a wife for Yitzchak, Eliezer immediately prostrated himself to Hashem. Rashi comments that we learn from here that one must thank the Almighty when he hears good news. So you see, Chaim, the story of Eliezer teaches us many halachos of *derech eretz*.”

“The question about the length of the story still bothers me Abba. I understand that *derech eretz* has halachos in the Torah. Are these halachos of such supreme importance that they require a long, detailed story of two and three pages – 67 verses?”

“Yes they are, Chaim, and I will prove it to you. Let us begin with an *aveyra* in the Torah – *Chilul Hashem* (desecration of the Holy Name). This is one of the most serious sins that a person can commit in his entire life. The Gemora (Yuma 86a) lists various *aveyros* and the way to receive a *kapora* (atonement) for them. Neither teshuva, suffering, nor Yom Kippur will rectify *Chilul Hashem*. Only death can atone for this horrible sin. The Gemora then asks, what is an example of *Chilul Hashem*? It brings several examples of talmidei chachomim performing ac-

tions that would cause people to look down upon them, the Torah, and Hashem. Abayee sums it up by saying that one who learns Torah, serves talmidei chachomim and yet still does not behave properly, creates a *Chilul Hashem*. He is not trustworthy and he does not act pleasantly towards people. What do people say about him? Oy to him who learns Torah! Oy to his father who taught him Torah! Oy to his Rebbe who taught him Torah! Look at how his deeds are ruined! Look at how his ways are repulsive! This person brings shame to himself, his nation, and the Creator of the Universe. The Rambam (Hilchos Yesodei HaTorah 5:1) defines *Chilul Hashem* in a similar fashion. Therefore you see, Chaim that one of the worse *aveyros* in the world is to behave improperly towards people.”

“I never realized, Abba.”

“It goes even deeper than that. Rav Volbe related the well-known fact that Hashem chose Klal Yisrael to be His nation. We say this in our tefillos on the Holy Days. “You chose us from all the peoples; You loved us and found favor in us; You exalted us above all the languages and You sanctified us with Your commandments. You drew us close, our King, to Your service and proclaimed Your great and holy Name upon us.” Why did He choose us? To give glory to Him. To be a light unto the world. To show people the proper way to act. In doing so we sanctify His Holy Name. That is *Kiddush Hashem*! Our entire purpose in this world is *Kiddush Hashem*. And how is that accomplished? With *derech eretz*. Now, dear Chaim, you see why the Torah devoted so many words to the story of Eliezer. It teaches us *derech eretz*. That is the way to fulfill our purpose in this world. That is the way to *Kiddush Hashem*. The length of this parasha reflects its importance. *Derech eretz* and the *Kiddush Hashem* that it creates is the essence of Torah, mitzvos, and Avodas Hashem.”

Kinderlach . . .

Abayee summed it all up in the Gemora. Hashem should be beloved to people because of your actions. If you are trustworthy, and your words and deeds are pleasing to people, what will people say about you? 'Fortunate is his father who taught him Torah! Fortunate is his Rebbe who taught him Torah! Oy to those people who do not learn Torah! This man who learned Torah – see how pleasant are his ways, how proper are his deeds! The prophet (Yishaya 49:3) says about him, “You are My servant, Israel, in whom I take glory.” *Derech eretz!* *Kiddush Hashem!*

והגדת לבנו

"אבל אבא, השאלה לגבי האריכות היתירה בסיפור עדיין מטרידה אותי. אני מבין שיש הלכות דרך-ארץ. אך האם הן חשובות כל כך שצריך להקדיש להן סיפור מפורט, בן שניים או שלושה עמודים – 67 פסוקים בסה"כ?"

"התשובה לשאלתך היא – כן. הן חשובות מאוד, וכעת אוכיח לך זאת. הבה נפתח בעבירה שהיא מן התורה – חילול השם. עבירה זו היא אחת העבירות החמורות ביותר שאדם יכול לעבור בחייו. הגמרא (יומא פ"ו ע"א) מביאה רשימת עבירות והדרך לכפר עליהן. כשהיא מגיעה לעבירה של חילול השם, היא אומרת שלא תשובה, לא ייסורים, וגם לא יום כיפור מכפרים על עוון חילול השם. רק מוות יכול לכפר על עבירה נוראה זו. ואז הגמרא מבקשת דוגמאות לחילול השם, ואכן מביאה כמה דוגמאות אפשריות של מעשים שנעשים ע"י תלמידי חכמים ושגורמים לאנשים הרואים אותם לסלוד מתלמידי החכמים, מהתורה ומה' חלילה. אבי מסכם ואומר שמי שלומד תורה ומשמש תלמידי חכמים ובכל זאת איננו מתנהג כיאות – אין הוא אדם מהימן ונעים הליכות – מה הבריות אומרות עליו? או לו לפלוני שלמד תורה, אולי לו לאביו שלמדו תורה. פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! זהו חילול השם. אדם כזה מביא קלון על עצמו, על עמו ועל הבורא יתברך. הרמב"ם (הלכות יסודי התורה ה', א') מגדיר חילול השם במלים דומות. אתה רואה, אם כן, חיים, שהתנהגות מכוערת כלפי אחרים היא אחת העבירות החמורות בעולם."

"לא ידעתי זאת, אבא."
"אפשר להעמיק עוד במושג זה. הרב וולבה מביא את העובדה הידועה שה' בחר בעם ישראל, כעם סגולה. אנו אומרים זאת בתפילות שמתפללים במועדים: 'אתה בחרתנו מכל העמים; אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקידשתנו במצוותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך ושמן הגדול והקדוש עלינו קראת'. מדוע הוא בחר בנו? שנביא לו כבוד, שנאיר לכל העולם, שנראה לאנשים כיצד להתנהג. כאשר אנחנו עושים זאת, אנחנו מקדשים את שמו יתברך. זהו קידוש השם! כל מטרת קיומנו בעולם הזה היא קידוש השם. וכיצד עושים זאת? באמצעות דרך-ארץ. וכעת, חיים היקר, אתה מבין מדוע התורה הקדישה כה הרבה מילים לסיפור על אליעזר. הוא מלמד אותנו דרך-ארץ. זוהי הדרך להגשים את מטרתנו בעולם הזה. זוהי הדרך לקידוש השם. אריכות הפרשה הזאת משקפת את חשיבותה. דרך-ארץ וקידוש השם הנובע ממנו הוא מהות התורה, המצוות ועבודת השם."

ילדים יקרים...

אבי מסכם את הנושא כולו בגמרא: צריך להאריב את ה' על בני האדם – באמצעות מעשינו. אם אנחנו אמינים ומעשינו ודברינו נעימים בעיני אנשים, מה יאמרו עלינו? "אשרי אביו שלימדו תורה! אשרי רבו שלימדו תורה! אוי להם לבריות שלא למדו תורה! פלוני שלמדו תורה – ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו. עליו הכתוב אומר 'ויאמר לי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר'. דרך-ארץ! קידוש השם!"

דרך-ארץ – קידוש השם

"אבא, הנהיית מאוד לקרוא את הסיפור בפרשת השבוע הזה המספר כיצד מצא עבד אברהם, אליעזר, אשה ליצחק – היא רבקה. אך יש לי שאלה."
"כן, חיים?"

"התורה מספרת את הסיפור בפירוט רב. והיא חוזרת ומביאה את דבריו של אליעזר בהגיעו לביתם של בתואל ולבן, שאז הוא מתאר בפניהם את כל מה שאירע. וכך, התורה חוזרת על כל הסיפור פעמיים! בסה"כ מוקדשים שישים ושבעה פסוקים לנושא – מתחילת פרק כ"ד עד סופו. מדוע מקדישה התורה כה הרבה מילים לסיפור זה?"

"שאלתך מצויינת, חיים. רש"י (כ"ד, מ"ב) עונה עליה בצטטו את המדרש (בראשית רבה ס', ח'): 'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בני, שהרי פרשה של אליעזר שניים ושלושה דפים הוא אומרה ושונה (חוזר עליה וטומאת) שרץ מגופי תורה ואין [הדין ש]דמו מטמא כבשרו [נלמד] אלא מריבוי המקרא (מתוספת אות בפסוק)'.
"כיצד נבין תופעה תמוהה זאת, אבא?"
"הרב וולבה זצ"ל מביא הסבר כה מפתיע שהוא משנה את כל דרך החשיבה שלי."
"ומה, אבא?"

"דבריו ומעשיו של אליעזר הם דוגמא לדרך-ארץ למופת. בפירושו של רבינו עובדיה מברטנורא על המשנה (קידושין א', י'), הוא מגדיר אדם בעל דרך-ארץ כאדם ש'משאו ומתנו בנחת עם הבריות'. כלומר, אדם נעים הליכות. היינו עלולים לחשוב שדרך-ארץ הוא אמנם דבר נחמד אך לא מחייב. אבל ישנן שתי מסכתות בגמרא – מסכת דרך-ארץ רבה, ומסכת דרך-ארץ זוטא – העוסקות בהלכות דרך-ארץ, ובכל אחת מהן אחד-עשר פרקים! לשאת ולתת בנחת עם הבריות איננו רק דבר טוב ונחמד, אלא חיוב מן התורה, עם עשרים ושניים פרקים של הלכות!"
"האם אתה יכול לתת לי דוגמא להלכה כזאת, אבא?"

"כן, חיים. הבה נביט בסיפור על אליעזר ורבקה. הדרך-ארץ שלהם התבסס על אמונה בבורא יתברך. אליעזר הגיע לארם נהריים, ולאחר שהבריך את גמלו ראה את רבקה ליד הבאר, ממלאת את כדה במים. בתחילה הוא ביקש ממנה רק מעט מים. היא נתנה לו לשתות, ולאחר מכן, בלי שביקש ממנה לעשות זאת, שאבה די מים לעשרת גמליו (כמות גדולה מאוד). במעשה זה היה חידוש בתחום החסד. בזה שהיא מילאה את בקשתו של אליעזר ונתנה לו לשתות, לא היה שום דבר מעבר לנימוס גרידא. אך בשאיבת די מים לגמלים בלי שביקשו ממנה היה משום מעשה חסד ברמה המתאימה למשפחתו של אברהם אבינו. זהו סוג הדרך-ארץ שלומדים מהתורה."
"כמה מעניין, אבא."

"ועוד, כאשר לבן ובתואל נתנו את רשותם לאליעזר לקחת את רבקה כאשה ליצחק, השתחוה אליעזר מיד לה'. רש"י מעיר על כך שמכאן לומדים שיש להודות לה' על בשורה טובה. אתה רואה, אם כן, חיים, שבסיפור של אליעזר טמונים הרבה מהלכות דרך-ארץ."